

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Valstu duālās apmācības sistēmu snieguma uzlabošana”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2016/C 013/10)

Ziņotāja: Dorte ANDERSEN

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2015. gada 19. februārī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Valstu duālās apmācības sistēmu snieguma uzlabošana”

(pašiniciatīvas atzinums).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2015. gada 1. septembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 510. plenārajā sesijā, kas notika 2015. gada 16. un 17. septembrī (2015. gada 16. septembra sēdē), ar 206 balsīm par, 1 balsi pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Krīze ir smagi skārusi Eiropas jauniešus vairākās dalībvalstīs, un par to ir samaksāta augsta cena cilvēkresursu, sociālajā un ekonomiskajā ziņā. Taču augstāks jauniešu bezdarba līmenis nav nekas jauns – tas norāda uz dažām strukturālām problēmām, kas apgrūtina pāreju no skolas uz darba dzīvi.

1.2. Labi funkcionējošas PIA (profesionālās izglītības un apmācības) sistēmas, kuru pamatā ir duālā apmācība, var palīdzēt jauniem vīriešiem un sievietēm atvieglot pāreju no skolas uz nodarbinātību.

1.3. EESK uzsver, ka duālajai apmācībai nav “viena vislabākā modeļa”; mērķis ir sekmēt augstas kvalitātes duālo apmācību, kas ir patiesi efektīva.

1.4. Eiropas līmenis

1.4.1. EESK uzskata, ka Eiropā ir vajadzīgs kvalitātes novērtēšanas instruments, kurš atspoguļo to reformu norisi un rezultātus, ko veic dalībvalstīs, lai uzlabotu PIA un duālās apmācības sistēmu sniegumu.

1.4.2. EESK iesaka Komisijai kopā ar attiecīgajiem partneriem izstrādāt instrumentus, lai veiktu uzraudzību, vāktu datus un novērtētu, kas dalībvalstīs reāli darbojas, kā arī noteiktu labi funkcionējošu duālās apmācības sistēmu galvenos elementus. Mērķis ir noteikt un izvērtēt, kas darbojas, nodrošināt apmācības sistēmu kvalitāti un uzsvērt duālās apmācības un nodarbinātības korelāciju.

1.4.3. Kvalitatīvas, darba tirgum vajadzīgas profesionālās prasmes un kvalifikācijas arī turpmāk būs darba tirgus un Eiropas konkurētspējas pamatsegments. Tādēļ EESK ierosina noteikt ES mērķi attiecībā uz PIA un duālo apmācību, kas var pavērt ceļu labākām jauniešu nodarbinātības iespējām. Tas varētu būt daļa no atjaunotas stratēģijas “Eiropa 2020”, un EESK tādēļ aicina Komisiju izskatīt iespējas.

1.4.4. EESK uzskata, ka Eiropas mēroga mērķis PIA jomā un datu apkopošana varētu dot dalībvalstīm iespēju turpināt darbu saistībā ar izglītības līmeņa paaugstināšanu un nodrošināt, ka jaunieši gūst pozitīvu pieredzi izglītības sistēmā un beidz mācības ar darba tirgū vajadzīgajām prasmēm.

1.5. Dalībvalstis un sociālie partneri

1.5.1. EESK iesaka dalībvalstīm, kurām nav labi funkcionējošu duālās apmācības sistēmu, izpētīt ar šādu sistēmu izstrādi saistītās izmaksas un salīdzināt tās ar kompromisu un ieguvumiem, ko duālās apmācības sistēma varētu sniegt uzņēmumu konkurētspējai un jauniešu darba iespējām.

1.5.2. EESK uzsver skolu, apmācības centru, arodbiedrību un uzņēmējdarbības aprindu partnerību nozīmīgumu. Sociālajiem partneriem ir izšķiroša loma visos labi funkcionējošu duālās apmācības sistēmu posmos (izstrādē, īstenošanā, kontrolē, novērtēšanā utt.). Sociālā dialoga stiprināšana un labāka izmantošana visos līmeņos var būt efektīvs instruments, ar ko paaugstināt duālās apmācības kvalitāti un padarīt to pievilcīgāku.

1.5.3. EESK aicina dalībvalstis ieviest vai sistemātiski pārskatīt PIA skolotāju, darbaudzinātāju, pasniedzēju un jo īpaši uzņēmumā strādājošo instruktoru profesionālo izaugsmi, jo šiem cilvēkiem ir būtiska loma PIA sistēmu snieguma uzlabošanā.

1.5.4. EESK uzsver darba devēju nozīmi un uzskata, ka darba devēji, tostarp MVU, aizvien vairāk iesaistīsies mācekļības programmās, ja tās patiesi apmierinās uzņēmumu vajadzības un būs izveidota laba saikne ar skolām. Par nākamo gadu prioritāti būtu jānosaka tādu duālās apmācības sistēmu ieviešana, kas ļauj izmaksu ziņā efektīvi iesaistīt darba devējus un paredz tiem lielāku atbildību.

1.5.5. EESK iesaka Eiropas sociālajiem partneriem to autonomās darba programmas ietvaros turpināt darbu šajā jomā.

2. Ievads – pašreizējā situācija Eiropā

2.1. Ekonomikas krīze Eiropā ir smagi skārusi jauniešus. 4,5 miljoni jauniešu vecumā līdz 24 gadiem ir bez darba ⁽¹⁾, lai gan dažās ES dalībvalstīs liels jauniešu bezdarbs nav nekas jauns – vienkārši krīze ir saasinājusi šo problēmu. Jauniešu bezdarba līmenis Eiropas Savienībā vairāk nekā divas reizes pārsniedz pieaugušo bezdarba līmeni – 20,9 % pret 9,8 %. Aptuveni 7 miljoni jauniešu nav iesaistīti ne izglītībā, ne nodarbinātībā, nedz arī apmācībā (“nenodarbināti jaunieši”) ⁽²⁾. Ņemot vērā samērā vājās īstermiņa ekonomikas attīstības prognozes, jauniešu bezdarbs dažās dalībvalstīs ir sasniedzis ārkārtīgi augstu līmeni, par ko ir samaksāta augsta cena cilvēkresursu, sociālajā un ekonomiskajā ziņā.

2.2. Arī pirms krīzes jauniešu bezdarba līmenis bija augstāks nekā pieaugušo. Tas liecina par strukturālu problēmu ciešākas saiknes veidošanā starp izglītības un apmācības sistēmām un darba tirgu. Vēl viens arguments šajā saistībā būtu tas, ka daudzās valstīs ir liels jauniešu bezdarbs, bet tajā pašā laikā darba devējiem ir grūti atrast darbiniekus ar vajadzīgajām prasmēm.

2.3. Stāvoklis prasa jaunu pieeju, lai uzlabotu nodarbinātības un izaugsmes pamatus ar mērķi izstrādāt kvalitatīvas un tirgum vajadzīgas profesionālās prasmes un kvalifikācijas un labi funkcionējošus darba tirgus.

2.4. Tomēr ES dalībvalstu pieredze jauniešu iesaistīšanā darba tirgū ir ļoti atšķirīga.

⁽¹⁾ Eurostat, 2015. gada marts, Jauniešu bezdarbs faktos un skaitļos.

⁽²⁾ Eurostat (tesem150), 2014.

2.5. Daudzās valstīs cilvēki ar profesionālo izglītību strādā galvenokārt privātajā sektorā, bet viņiem ir ievērojama loma arī valsts sektorā. Pašlaik aptuveni puse vidusskolas vecāko klašu skolēnu Eiropā mācās pēc PIA programmas, un aptuveni ceturtdaļa no viņiem ir iesaistīti mācību procesā, kurā apvienota mācīšanās skolā un darbavietā⁽³⁾. Taču galvenās problēmas ir saistītas ar profesionālās izglītības pievilcīguma palielināšanu, uzlabojot tās kvalitāti un nozīmīgumu.

2.6. Vairākos atzinumos⁽⁴⁾ EESK ir uzsvērusi, cik svarīgi ir radīt pareizos apstākļus jauniešiem, lai atvieglotu pāreju no izglītības uz darba dzīvi, uzlabojot iespējas kvalitatīvas PIA ietvaros īstenot dažādu veidu duālo apmācību.

2.7. EESK uzskata, ka ir svarīgi uzturēt impulsu un nodrošināt, ka atsevišķas dalībvalstis sadarbībā ar sociālajiem partneriem pielāgo savas PIA sistēmas, integrējot duālās izglītības komponentu.

3. Izprast definīcijas – duālās apmācības sistēmas Eiropā

3.1. Šajā atzinumā galvenā uzmanība pievērsta duālās apmācības sistēmām PIA jomā. Duālā apmācība ir kopējs termins, kas aptver dažādu valstu modeļus. Atbilstoši *Cedefop* definīcijai duālā izglītība ir izglītība vai apmācība, apvienojot mācību periodus skolā vai apmācību centrā un darbavietā. Dualitāte attiecas uz mācīšanās iespējām (skolas/profesionālās izglītības un apmācības iestādes un apmācošie uzņēmumi, kam ir kopīga atbildība nodrošināt teorētisko un praktisko apmācību) un iesaistīto dalībnieku dualitāti (valsts sektora un privātā sektora dalībnieki).

3.2. Visās dalībvalstīs ir sistēmas, kurās iekļauts ar darbu saistītais aspekts, bet to kvalitāte, rezultāti un mērogs atšķiras⁽⁵⁾. Piemēram, cik daudz laika tiek pavadīts darbavietā? Vai ir līgums starp apmācāmo un darba devēju? Vai apmācāmais saņem atalgojumu, un kāda ir sociālo partneru loma?

3.3. Nav vienota vai “vislabākā” modeļa, un duālās sistēmas izstrādāšana ir atkarīga no daudziem saimnieciskiem un sociāliem apstākļiem.

3.4. Šobrīd PIA ir trīs plaši virzieni:

— mācekļības shēmas, kurās apvienota un savstarpēji mijas apmācība uzņēmumā un izglītība skolā un kuras sniedz valsts atzītu kvalifikāciju. Parasti starp darba devēju un mācekli pastāv līgumattiecības, un māceklis saņem atalgojumu (piemēram, Austrijā, Dānijā un Vācijā),

— PIA skolā ar apmācību darbavietā. Tā ietver īsāku apmācību darbavietā (piemēram, stažēšanos un darba praksi) kā obligātu vai fakultatīvu PIA programmu elementu, un tās rezultātā tiek iegūta formāla kvalifikācija,

— skolu mācību programmas.

3.5. Atslēgvārds ir ciešā saikne starp darbavietu un sinerģijām, kas jāveido starp studentu, teorētisko bāzi un praktisko apmācību un attīstību darbavietā.

⁽³⁾ Eiropas Komisijas 2014. gada novembra ziņojums par izglītību un apmācību.

⁽⁴⁾ Piemēram:

— EESK atzinums par tematu “Pēcvidusskolas profesionālā izglītība un apmācība kā pievilcīga alternatīva augstākajai izglītībai” (OV C 68, 6.3.2012., 1. lpp.),

— EESK atzinums par tematu “Stažēšanās kvalitātes sistēma” (OV C 214, 8.7.2014., 36. lpp.),

— EESK atzinums par tematu “Jauniešu nodarbināmība – apmācības pielāgošana nozaru vajadzībām taupības apstākļos” (OV C 311, 12.9.2014., 7. lpp.),

— EESK atzinums par tematu “Jauniešu nodarbinātības pasākumi: paraugprakse” (OV C 424, 26.11.2014., 1. lpp.).

⁽⁵⁾ Eiropas Parlamenta pētījums *Dual education: a bridge over troubled waters* (Duālā izglītība: tilts pāri mutuļojošiem ūdeņiem), 2014. gada jūnijs.

4. Eiropas politikas kopsavilkums

4.1. Eiropadome 2013. gada 27. un 28. jūnija sanāksmē⁽⁶⁾ vienojās par jaunu stratēģiju jauniešu bezdarba apkarošanai, tostarp par mērķi veicināt augstas kvalitātes mācekļības iespējas un mācīšanos darbavietā. 22 dalībvalstis ir saņēmušas konkrētai valstij adresētus ieteikumus pielāgot savas profesionālās izglītības un apmācības sistēmas, liekot lielāku uzsvāru uz apmācību darbavietā un augstas kvalitātes mācekļības iespējām jauniešiem.

4.2. ES līmenī ir veikti dažādi pasākumi. Piemēram, ir pieņemta iniciatīva “Garantija jauniešiem”, piešķirti ESF līdzekļi mācekļības shēmu, tostarp duālās apmācības sistēmu, izstrādei valsts līmenī un izveidota Eiropas Mācekļību alianse.

4.3. Arī Eiropas sociālie partneri savā 2013. gada jūnija Jauniešu nodarbinātības veicināšanas pasākumu programmā⁽⁷⁾ uzsvēra mācīšanās darbavietā modeļu, piemēram, duālās mācīšanās sistēmu, vērtību.

4.4. Padomes prezidentvalsts Latvija, pārskatot Briges paziņojumu, ir apstiprinājusi piecus mērķus. Pirmais no šiem mērķiem būs veicināt mācīšanos darbavietā, īpašu uzmanību pievēršot mācekļības tipa apmācībai⁽⁸⁾.

5. Duālā apmācība kā iespēja veidot saikni ar darba dzīvi

5.1. Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centra (*Cedefop*) un Eiropas Komisijas pētījumi, piemēram, norāda uz pozitīvu saikni starp PIA sistēmām, kas balstītas uz duālo izglītošanu, un nodarbinātību⁽⁹⁾.

5.2. Pieredze un skaitļi runā paši par sevi. Tām valstīm, kurās ir prasībām atbilstošas un pievilcīgas profesionālās apmācības sistēmas, kas balstās uz duālās apmācības principiem, veiksmīgāk izdodas iesaistīt jauniešus darba tirgū. Dažas valstis, piemēram, Austrija, arī sniedz labus piemērus par apmācības iespējām jauniešiem, kuri ir nelabvēlīgā situācijā, piemēram, palīdzība darbā vai drošības tīkls mācekļiem.

5.3. Labi funkcionējoša duālās apmācības sistēma sniedz jauniešiem pirmo darba pieredzi un tādējādi padara viņus pievilcīgākus uzņēmumiem un turpmākajiem darba devējiem. Vācijā vairāk nekā divas trešdaļas mācekļu pēc mācekļības programmas pabeigšanas paliek strādāt pie tā paša darba devēja⁽¹⁰⁾. Dānijā skaitļi⁽¹¹⁾ liecina, ka atlaišanas gadījumā jaunu darbu visātrāk atrod PIA iestāžu absolventi un ka daudzi no viņiem dibina paši savus uzņēmumus.

5.4. Daudzi jaunieši un viņu vecāki tomēr neuzskata PIA un mācekļību par tikpat pievilcīgu izvēli kā akadēmiskā izglītība vai arī uzskata to par iespēju kļūt tikai par tradicionālo fiziskā darba strādnieku. Aizmirstas ir tieši “konkurētspējīgās zināšanas”, ko var iegūt duālajā apmācībā, lai jauniešiem būtu ne tikai viena karjeras iespēja vien un lai viņi apgūtu arī konkurētspējīgas zināšanas, kuras var pilnveidot tālāk.

5.5. ES mērķis palielināt studentu īpatsvaru PIA un duālajā apmācībā būtu jāuzskata par daļu no pārskatītās stratēģijas “Eiropa 2020”. Tas varētu pievērst lielāku uzmanību duālās apmācības un mācekļības nodrošinātajam spēcīgajam nodarbinātības un iekļautības aspektam. Tas varētu pievērst lielāku uzmanību duālās apmācības un mācekļības nodrošinātajam spēcīgajam nodarbinātības un iekļautības aspektam.

5.6. Šāds mērķis jāizvirza augstā līmenī, jo pierādījumi liecina par pozitīvu saikni ar nodarbinātību, un tajā jāņem vērā nākotnes darba tirgus pieprasījums pēc kvalificētiem darbiniekiem ar vidēja līmeņa kvalifikāciju.

⁽⁶⁾ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-104-2013-EXT-1/lv/pdf>

⁽⁷⁾ https://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/201306_Framework_of_Actions_Youth_Employment_1.pdf

⁽⁸⁾ Rīgas secinājumi, 2015. gada 22. jūnijs.

⁽⁹⁾ Piemēram, *From education to working life – The labour market outcomes of VET in Europe 2013* (No izglītības uz darba dzīvi. Profesionālās izglītības un apmācības ietekme uz darba tirgu), *Cedefop* (2013); 2014. gada izglītības un apmācības pārraudzības pārskats, Eiropas Komisija; *Reviews of Vocational Education and Training – Learning for jobs* (Pārskats par profesionālo izglītību un apmācību. Izglītība nodarbinātībai), ESO (2010).

⁽¹⁰⁾ *Germany trade & invest, DIHK*, Federālā izglītības un pētniecības ministrija, IAB, Federālais statistikas birojs, 2013.

⁽¹¹⁾ <http://www.da.dk/bilag/AMR09%2CArbejdsmarkedssrapport%202009.pdf>

5.7. Lai uzlabotu tēlu un pievilcību, ir jāapvieno skolu, apmācības centru/uzņēmumu, sociālo partneru un politiķu centieni. PIA skolām un apmācības centriem jāspēj labāk pielāgoties mainīgajām darba tirgus un ekonomikas vajadzībām. Būtu jāatbalsta prasmju konkursi un paraugmodeļi, lai varētu izrādīt prasmes, iepazīstināt ar skolām un iedvesmot jauniešus. Jaunu ceļu pavēršana pārejai uz augstāko izglītību, lai skolēni un viņu vecāki mācekļību neuztvertu kā strupceļu, vai tādu ES iekšējās mobilitātes programmu kā *Erasmus +* pastiprināšana varētu padarīt šādas shēmas pievilcīgākas.

5.8. Lai pilnveidotu izpratni un priekšstatu par duālās apmācības sistēmām, būtiska nozīme ir labai un savlaicīgai profesionālajai orientācijai un konsultācijām.

5.9. Arī skolotājiem ir nozīme duālās izglītības sistēmas pievilcīguma palielināšanā, un viņi tieši ietekmē jauniešu izpratni par PIA. Uzaicinājums kļūt par PIA skolotāju arī būtu jāuztver kā pievilcīgs priekšlikums. Viens no veidiem ir nodrošināt, ka PIA skolotāju profesionālās un akadēmiskās prasmes tiek pastāvīgi atjauninātas, uzlabojot sadarbību starp skolām un uzņēmumiem, lai skolotāji vienmēr būtu informēti par uzņēmumu prasībām, pašreizējām darba metodēm, jaunām tehnoloģijām utt.

5.10. Duālajā sistēmā kā kvalitātes nodrošināšanas pamatprasība būtu jāizvirza kvalificēta un motivēta darbinieka, kurš darbojas kā konsultants vai instruktors, klātbūtne. Lielāks uzsvars jāliek uz uzņēmumos strādājošo instruktoru atbildību. Skaidrāks un sīkāks iegūstamo prasmju apraksts var paaugstināt mācīšanās darbavietā kvalitāti.

6. Profesionālās izglītības un apmācības sistēmu un politikas pastāvīga un uz pierādījumiem balstīta uzraudzība un novērtēšana

6.1. Jau ir veikti vairāki pētījumi, un tie liecina, ka, piemēram, Vācijas, Šveices un Austrijas duālās apmācības sistēmas darbojas labi, jo tās nodrošina jauniešiem pienācīgu apmācību un labu pamatu darba dzīves uzsākšanai. Duālajai apmācībai nav "viena vislabākā modeļa"; mērķis ir noteikt sekmīgas struktūras un praksi.

6.2. Pārredzamāka informācija par pamatu–saturu–rezultātiem varētu palīdzēt noteikt galvenos elementus, kas raksturo labi funkcionējošas duālās apmācības sistēmas. Lai gan lielākā daļa dalībvalstu un *Cedefop* vāc datus par PIA absolventu nodarbināmību, šādus datus vairāk varētu izmantot, lai uzlabotu sistēmas, tostarp duālās apmācības sistēmas.

6.3. "Mācīšanās darbavietā" īpatsvaru, piemēram, varētu izmantot kā ES nodarbināmības kritērija mainīgo lielumu. Eiropas kritērijs attiecībā uz duālo apmācību varētu atspoguļot duālās apmācības sistēmu un jauniešu nodarbinātības korelāciju. Datus šādam kritērijam varētu apkopot katru gadu, izmantojot darbaspēka apsekojumu.

6.4. Sadarbojoties ar *Cedefop*, *Eurostat* (*Eurobarometer*) varētu veikt sistemātiskāku pētījumu par jauniešiem, kuri pabeidz profesionālo izglītību un apmācību un kuriem ir vajadzīgās prasmes, kā arī par to, kā duālā apmācība uzņēmumos ir palīdzējusi viņiem šīs prasmes apgūt.

6.5. Varētu būt lietderīgi vākt salīdzināmus valstu datus, uz kuru pamata var novērtēt valstu sniegumu saistībā ar dažādu duālās apmācības sistēmu īstenošanu un rezultātiem Eiropā. *Cedefop*, *Eurostat* un Komisija jau vāc datus saskaņā ar *ET 2020* un Kopenhāģenas stratēģiju, taču ES ir vajadzīgs saskaņots instruments, kas atspoguļo to reformu norisi un rezultātus, ko pašlaik veic daudzas dalībvalstis nolūkā uzlabot valstu PIA sistēmu sniegumu un kvalitāti.

EESK ierosina, ka ar šādu kvalitātes novērtēšanas instrumentu būtu jāpievēršas vismaz šādiem politikas jautājumiem:

— Kā un kāpēc duālā apmācība paaugstina nodarbinātības līmeni?

- Vai duālā apmācība mazina spriedzi darba tirgū, piemēram, saīsinot bezdarba periodus, un vai tā nodrošina prasmju labāku pielāgošanu vajadzībām?
- Kā duālā apmācība var palielināt mobilitāti gan dažādās nozarēs, gan arī starp tām?

6.6. Salīdzinoši vienkāršu, laikā ierobežotu parametru kopums varētu tikt izmantots par pamatu kvalitatīvākai analīzei, un tajā pašā laikā to varētu izmantot, lai sekotu līdzi norisēm katrā valstī saistībā ar PIA sistēmu pielāgošanu duālās apmācības principiem, kā arī tās ieguvumiem. Šāda veida datu platformu varētu iekļaut arī Eiropas Mācekļību alianses darbā un darbā pie EQAVET pamatprincipu kopuma.

7. Valstu duālās apmācības sistēmu snieguma uzlabošana un uzņēmumu iesaistīšana

7.1. Ir daudz problēmu, kas vēl joprojām netiek uzskatītas par nopietnām, piemēram, apmācības kvalitāte un atbilstība uzņēmumu vajadzībām.

7.2. Mācekļības shēmām ir liela nozīme uzņēmumiem vajadzīgo prasmju nodrošināšanā, vienlaikus palīdzot jauniešiem ienākt darba tirgū. Mācekļība sniedz darba devējiem vairākas priekšrocības, tostarp to vajadzībām labāk pielāgotas prasmes, kas iegūtas iekšējās apmācības ceļā, jaunas zināšanas un perspektīvas. Visaptverošas mācekļības shēmas ietver vairākas tiesības un pienākumus visiem dalībniekiem.

7.3. Uzņēmumiem tas jāuztver kā ieguldījums kvalificētos cilvēkresursos nākotnē un jāuzņemas atbildība par jauniešu reālu apmācību. Taču, lai uzņēmumi, arī MVU, mācekļību uztvertu kā ieguldījumu, tiem jāparedz lielāka atbildība par shēmām, tostarp mācību programmu izstrādi.

7.4. Daži darba devēji baidās, ka mācekļa apmācības izmaksas būs lielākas par ieguvumiem, taču šāda domāšana ir jāmaina. Izmaksu un ieguvumu analīze, kas veikta Šveicē, rāda, ka mācekļa produktīvais ieguldījums pārsniedz apmācības izmaksas (tostarp mācekļa atalgojumu) vairāk nekā par EUR 6 000 uz vienu mācekļa vietu⁽¹²⁾, un *BUSINESSEUROPE* pašlaik veic pētījumu par mācekļības izmaksām un ieguvumiem.

7.5. Dažās valstīs ir izveidoti finanšu sloga sadalījuma fondi, kuros uzņēmumi maksā noteiktu summu, lai kompensētu patērēto laiku skolā vai transporta izmaksas (Dānijā, *Arbejdsgivernes uddannelsesbidrag*). Austrijā uzņēmumi saņem atvieglojumus par tiem mācekļiem, kuri pēc apmācības saņem labu novērtējumu. Austrijā (Forarlbergā) ir sloga sadales modelis, saskaņā ar ko uzņēmumi maksā izglītības fondā 0,2 % no kopējās aprēķinātās mācekļu darba algas. Pēc 18 mēnešiem apmācība tiek vērtēta, un uzņēmumi, kas nodrošinājuši labu apmācību, saņem kompensāciju prēmijas veidā.

7.6. Tomēr izmaksas un ieguvumi dažādās nozarēs un dažādās PIA sistēmās varētu atšķirties. Tāpēc valstu apmācības sistēmas ir pastāvīgi jānovērtē un vajadzības gadījumā jāpielāgo, lai nodrošinātu, ka tās sekmē Eiropas uzņēmumu konkurētspēju. Šajā ziņā dalībvalstīm varētu palīdzēt arī salīdzināmāki kvalitātes novērtēšanas instrumenti.

7.7. Tikpat svarīga ir mācekļības un duālās apmācības sistēmu kvalitātes, tostarp darba apstākļu, nodrošināšana un novērtēšana, un šajā ziņā ievērojamu ieguldījumu var sniegt sociālie partneri. Pirmām kārtām sociālie partneri jāiesaista valsts noteikumu par duālo apmācību izstrādē, un tie, izmantojot attiecīgās kolektīvo sarunu tradīcijas, var palīdzēt nodrošināt mācekļības un citu mācīšanās darbvietā sistēmu kvalitāti. Jauniešu apmācībā un labklājības nodrošināšanā uzņēmumā var iesaistīties arī arodbiedrības un to pārstāvji.

Briselē, 2015. gada 16. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE

⁽¹²⁾ EENEE politikas ziņojums Nr. 3/2012, 2012. gada novembris, "Mācekļu apmācība var būt ienesīga gan uzņēmumiem, gan arī mācekļiem" (*Apprenticeship Training Can Be Profitable for Firms and Apprentices Alike*), Stefan C. Wolter, Bernes universitāte.